

“Mektup”

Erinç Yeldan, 26 Temmuz 2006

TC Merkez Bankası haziran ayı enflasyonunun yıllık hedefinden sapma göstereceğinin açıkça ortaya çıkması üzerine bu sonucun nedenlerini bir *mektup* ile, “şeffaf” ve “güvenilir” bir biçimde, hükümete ve kamuoyuna duyurdu. *Mektubun* ardından “piyasalar”ı bir heyecan dalgası sardı: “mektubun altında kimin imzası vardı?”; “mektup kime hitaben yazılmıştı?”; “teknik olarak doyurucu muydu?”; “yeterince şeffaf ve aydınlatıcı mıydı?” vs. vs.

TCMB Para Kurulu geçtiğimiz haftaki toplantısında “piyasa beklentilerinin” aksine, faiz oranlarının 0.25 puan yükseltilmesine karar verdi. “Piyasalar” bu hafta sonu (28 Temmuz) yayımlanması programlanan *Enflasyon Rapor*’unu bekliyor.

***

Ünlü İtalyan felsefeci/araştırmacı/yazar *Umberto Eco*’nun dilimize de aynı adla çevrilmiş olan bir romanı vardır: *Baudolino*. Eco bu romanında 3. Haçlı Seferinde Orta Çağ Avrupa’sını anlatır ve dönemin kör inançlara, mistik efsanelere ve doğmatik bağnazlığa dayalı dünyasını mizah dolu bir dille hicveder. Orta çağın karanlığı altında Avrupa prenslikleri birbirleriyle savaş halindedir. Alman İmparatoru Friedrich otoritesini yitirmiş, savaşa sürüklenmiştir. Feodal dünya içinde yükselmek ve itibar kazanmak isteyen prenslikler sık sık Vatikan Kilisesi’nin onayına başvurur. Vaftizci Yahya’ya ait olduğu öne sürülen kafatasları, İsa peygamber çarmıha gerildikten sonra akan kanının konulduğu iddia edilen bir kupa, ve akıl almaz söylencelere konu ikonalar ve benzeri kutsal eşyalara sahip olmak orta çağda güven ve itibar sahibi olmanın en kısa yoludur.

Tam bu sırada İmparator’un danışmanı Baudolino’nun aklına yeni bir fikir gelir. Çok uzak doğuda, “taş ırmağının” ötesinde, *Rahip Johannes*’in krallığı hüküm sürmektedir. “Gerçek” hristiyanlığı temsil eden Rahip’ten alınacak bir mektup “güven ve istikrar” sorununu kökünden çözecektir. Yola çıkılır. Yolda *Müneccim Krallar*’a danışılır ve akıl almaz söylencelerden oluşan bir inançlar dünyası okuyucuya tanıtılır. (Bu yazının yazıldığı sıralarda IMF heyetinin ülkemizde olması sadece ironik bir tesadüftür). Bu arada 3. Haçlı Seferi başlatılır. Maceraperestlerden, işsiz güçsüzlerden oluşturulan Haçlı ordusu sefer sırasında konakladığı İstanbul’u yağmalar ve yakıp yıkar. (Gene günümüzde İstanbul’un bir turistik marka olarak Avrupa’ya pazarlanıyor olması ve Dubai kuleleri gibi mimari projelerle yağmaya açılması da olsa olsa bu satırların yazarının çekiştirip yakıştırdığı bir tesadüftür). “Mektup” ise bir türlü ele geçirilemez. Bu arada sahteleri kaleme alınır; Latince ve anlaşılmaz hurafeler arasında feodal Avrupa’nın çöküşü hızlanır.

***

Anımsadığım kadarı ile geçen sene bu sıralarda idi. Hemen yanı sayfada yazıları ile birlikte bulunmaktan büyük onur duyduğum *Korkut Boratav* hoca bir benzetme yapmış ve “piyasalar” diye anılan kavramın antik çağın mitolojik tanrılarını çağrıştırdığını vurgulamış idi. Korkut hoca yazısında, “piyasalar” diye anılan ve her gün ekonomi programlarını ve medyayı süsleyen bu kavramın neredeyse tılsımlı bir güce sahip olduğunu ve ülkemizin iktisadi-siyasi

ve sosyal düzeyde her kararını yönetme gücünü eline geçirdiğini anlatıyordu. “Piyasalar” aynı antik çağın mitolojik efsanelerinde olduğu gibi, sanki bir yandan tanrısal bir güçle insanların kaderlerine diledikleri gibi yön veriyorlar; diğer yandan da tıpkı ölümlü insanlar gibi seviniyor, hiddetleniyor ve tedirgin oluyorlardı. Piyasa tanrılarının “tedirginliği” ise amansız sorunlara yol açabilecek bir durumdu ve her ne pahasına olsun önüne geçilmeliydi.

***

Neoliberal dünya görüşünün ülkemizde “yönetişim”, “kredibilite”, “yapısal reformlar”, “kurumsal çıpa” gibi mistik sözlerle süslediği ve “alternatifi yok” propogandasıyla sürdürdüğü yeni-empyrialist programı, özünde orta çağın karanlığına ait dogmatik inançların ve tartışılmaz nitelikli dinsel buyrukların dünyasını yansıtmaktadır. Özgür düşünce ve analitik sorgulama sisteminin akılcılığı ile hiçbir ilgisi olmayan bu dünya ile akademik düzeyde mücadele etmenin zorluklarının farkındayız. Bütün bunlara karşın, bir son söz olarak, neoliberal iktisadın yeni fetişlerinden birisi olan “enflasyon hedeflemesi” kavramı üzerine düşündüklerimi vurgulayarak bu yazıyı sonlandırmak istiyorum.

Neoliberal iktisadın inançlarına göre merkez bankaları artık tek bir görev üstlenmelidir: enflasyon öngörülerini kamuoyu ile (“piyasa aktörleriyle”) şeffaf olarak paylaşmak ve fiyat istikrarı dışında hiç bir ekonomik değişken ile ilgilenmemek. “Güven verici” (“kredibilite sahibi”) merkez bankacılığı ancak bu şekilde gerçekleşecektir ve “istikrar” ancak bu şekilde sağlanabilecektir.

Oysa enflasyon hedeflemesi rejimini seçen ülke deneyimlerine ilişkin iktisat yazınındaki değerlendirmeler şu olguyu açıkça göstermektedir: *enflasyon hedeflemesi öncelikle finans sermayesinin çıkarlarına hizmet etmektedir*. Dolayısıyla, enflasyon hedeflemesi uygulamasıyla merkez bankalarının “piyasalara” sunmakta olduğu güven konusu herşeyden önce uluslararası finans sermayesinin güvenidir. Enflasyon hedeflemesi rejimi altında merkez bankaları gerçek varlık nedenlerini kaybetmekte ve aslında *uluslararası sermaye hareketlerine bağımlı* hale gelmektedir.

Söz konusu rejimin pratikteki uygulaması ise bu durumun açıkça tescilinden başka bir şey değildir.